

ХРИСТО БОТЕВ
ЕДИНСТВЕНОТО СПАСЕНИЕ
НА НАШИЯ НАРОД Е В
РЕВОЛЮЦИЯТА

Част 0 от „Вестник „Знаме““

chitanka.info

Букурещ, 4 януария

Дивият, варварският и безчовечният турски ярем, който в продължението на цели почти пет столетия е висял, и днес даже с още по-голяма тежнина виси на врата на нашия потъпкан, западнал, но жив и неразвален още народ, е довел тоя народ до такава ниска степен на гражданственост между другите европейски народи, щото мнозина от нашите, може би и искрени патриоти, са дошли до робското и несъвременното вече убеждение, че и на нашия народ преди сичко е потребно да се даде наука и образование, знание и развитие, пък тогава вече да се мисли за неговото политическо освобождение, пък тогава вече да му се дава място в историята на човечеството.

Ако тоя вопрос и да е разглеждан в продължението на цели 6 или 7 години от нашата емиграционна журналистика и ако отдавна вече да е решен както от съвременните двигатели на човеческата свобода, така и от стремленията на самите народи за ползата на здравия разум и за ползата на оная част от угнетеното човечество, в която е невъзможно да проникне никаква здрава и истинска наука, но защото това мнение е приняло вече такива широки размери, щото е готово да препречи път на революционните у нас идеи и да им обяви жестока и решителна война, то ние се решихме да преварим удара и да изнесем колкото е възможно по-навидело неговите слаби и несъвременни страни.

В първия брой на вестника си ние бутнахме тоя вопрос и казахме, че „както за една личност отделно, така и за цял народ въобще — за да може той да се развие и да достигне до известна степен в своето нравствено и материално благосъстояние, — преди сичко е потребно такава едно условие, което се нарича свобода; а защото това условие не съществува у нас, то и никакъв прогрес, като-речи, е невъзможен“. Но ето чегато за да покаже сичката неоснователност на това наше убеждение, под самия нос на нашата емиграция се появи обявлението за литературно-научния вестник „Знание“, в което „Дружеството за разпространение полезни знания“ ни учи просто и ясно, че дордето един народ се не развие, не образова и не придобие известен капитал знания, до тогава той не заслужава даже вниманието като народ, или с други думи за него е непотребна и невъзможна никаква свобода. Ние ще да се съгласим на минута с делната, ясната и убедителната проповед на науката и ще да попитаме самото

„Дружество“ как ще то да разпространи между нашия народ науката и образование то, когато за това дело у нас съществуват съвсем неблагоприятни и противни условия? Възможно ли е, щото при тоя варварски деспотизъм, при тие страшни преследвания, гонения и притеснения да може нашият народ да възприеме нещо из здравата и полезната наука и чрез нея да добие какво-годе облекчение в своето положение? Възможно ли е, щото сичкото това да стане, преди да се унищожат тие условия и преди да добие народът пълна политическа свобода?

Ние виждаме, че още от началото на неговото възраждане и до днешен ден той е преминал доста значително временно пространство в своето образование, но ако разгледаме по-отблизо неговото економическо състояние и неговът робски страдалчески живот, то ще да помислиме, че или никакво образование не е съществувало и не съществува днес у нас, или ако и да съществува, то това образование е непотребно, защото не принася никаква съществена полза на народа. Наистина у нас има и училища, и читалища, и вестници, и книжарници, и литература, но сичкото това е довело тоя народ до такава степен на човеческото щастие, щото той умее вече доста правилно да запише кога е станало в Турция глад, кога мор, кога пожар, кога са минали царските войски, кога са дошли черкезите, кога е наложен данъкът и на пеленачетата, кога... Но кажете ни, молиме ви се, сичкото това прогрес ли е за един народ, който има такава също право за съществуване и за развитие, каквото имат и сичките други народи по света? Нека говори кой що ще, а ние ще да кажем, че ако би да се продължи и занапред тоя прогрес, то съществуването на нашия народ е немислимо. Турция е простряла вече своята мъртва ръка връз сичките негови жизнени сили и нищо друго не ще може да я възпре освен огън и меч.

Но да предположим, че европейският Китай ще да бъде в състояние да влезе в пътя на прогреса и че и на нашия народ ще да се даде такава барем сянка от свобода, за каквата мечтаят нашите червоугодни и сити дуалисти, то и в такъв случай ние пак ще да попитаме: осигурява ли се с това съществуването, развитието и бъдещето на българският народ? Както щете, но ние никога не би пожелали на своя народ прогреса на чехите, бъдещето на поляците и щастиято на хърватите. С тие народи ние не можеме да сравняваме

българския народ, който е забора̀вил вече своето прошѐдше, който ненавижда своето настояще и който полага сичките свои надежди на едно твърде недалечно бъдеще. Тоя народ се е събудил преди половина столетие и сичката негова деятелност се е заключала досега в стремлението да се избави от онова безчовечно двойно иго, което го беше довело до положение да забрави даже и своето собствено име. Той ритна калима̀вката, под която беше скриен от влиянието на сяка една нова човеческа идея и която беше намразил до такава степен, щото тя и сега се не ползува с никакво особено от него уважение, видя в какво нещо му не достига, за да излезе съвсем из своето робско положение и дойде до пълно убеждение, че за да може да съществува, нему е потребно да си отърси яката и от варварското турско зло.

Разбира се, че за да направи това, то и науката, и литературата, и поезията, и журналистиката, с една дума, сичката духовна деятелност на неговите водители би тря̀бало да зема̀т характер на политическа пропаганда, т.е. да се съобразят с живота, със стремленията и с потребностите на народа и да не бъде вече науката за наука, изкуството за изкуство, а журналистиката за преживяние старото, изгнилото и отдавна вече изхвърлено европейско гюбре. Но тука може някой да ни каже: науката, литературата, поезията и т. н. са произведение и отражение на самия живот на народа, следователно, ако тие имат такова направление, то това показва, че потребностите и стремленията на самия народ са такива. — Да, това би имало смисъл за на̀зе, но само в такъв случай, ако да би и нашият народ се ползувал барем с такава ся̀нка от свобода, с каквата се ползуват в настоящето време чехите, хърватите, сърбите, поляците, ирландците и т. н. — Тогава да чака̀ме и ние да добием тая свобода? — Чака̀йте, господа, чака̀йте и водете народът из пътя на вашия глупав мирен прогрес и той скоро ще да заприлича на оная знаменита карикатура, с която светите отци на втората францу̀зка революция се присмяха на своето собствено дело. Тие изобрази́ха онова животно, което се нарича ма̀гаре (да им прости народът за това изражение) и прека̀раха от самара му до пред самата му глава едно дърво, за което вързаха един наръ̀чник сено така, щото муцуната на животното да не може да го достигне. Ма̀гарето се стремеше да ха̀пне от сеното и гладно, жъ̀дно и излъ̀гано пристъ̀пяше на̀пред и вървеше в пътя на прогреса. Такъв смисъл има за нас и онзи мирен прогрес, който се проповядва днес в нашия народ, но с тая само

разлика, че французкото магаре е вървяло само, а нашето върви възседнато от босфорския идиот, водено от екзархията и карано от нашите свободолюбиви и прогресивни робове. Но стига толкова.

От сичкото това, що казахме дотука, ние не можеме да направиме друго никакво заключение, освен това, че единственото спасение на нашия народ се състои в революцията. Който има уши, той нека чуе. Нашата революционна партия скоро ще покаже де е, какво е и какво иска.

Издание:

Вестник „Знаме“, 1874-1875

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.